

Kuopion kaupunkiKuopion kaupunkiseudun
joukkoliikennelautakunta

28.05.2020

24 §

§ 24

Asianro 7555/08.00.00/2019

Kuopion kaupunkiseudun joukkoliikenne 2030 -ohjelma**Joukkoliikennepäällikkö Kaisu Matinniemi**
Henkilökuljetusten järjestäminen

1. Taustaa

Kuopion kaupunkiseudun joukkoliikenneohjelma 2025 hyväksyttiin joukkoliikennelautakunnassa 27.4.2017 (28 §) ja Kuopion kaupunginhallituksessa 22.5.2017 (172 §) tavoitteellisena ohjelmana joukkoliikenteen kehittämis-työlle. Ohjelman mukaiset joukkoliikenteen päätavoitteet vuodelle 2025 ovat:

- kaupunkiseudun joukkoliikenne on helppokäyttöistä, ympäristöystävällistä ja sujuvaa
- maankäytön kehittäminen tukee joukkoliikenteen käytön kasvua
- joukkoliikenne tukee seudun elinvoimaa sekä taloudellista kehitystä ja se on keski suurten kaupunkiseutujen edelläkävijä
- asukkaiden kokema liikkumisen palvelutaso on parantunut, ja joukkoliikenteen matkustajamäärä on kasvanut 20 % vuoteen 2025 mennessä.

Ohjelma sisältää lukuisia toimenpiteitä tavoitteiden saavuttamiseksi. Lisäksi ohjelmassa linjattiin, että ohjelman päivitys tehdään kerran valtuustokaudessa ja kevyet päivitykset tarvittaessa.

Ohjelman keskeisiä tavoitteita on saavutettu hyvin. Erityisesti matkustajamäärän kasvulle asetettu määrällinen tavoite saavutettiin jo viime vuonna. Tavoitteiden saavuttamiseksi asetettujen toimenpiteiden toteutuminen on edennyt hyvin.

EU:n puhtaita ja energiatehokkaita tieliikenteen ajoneuvoja koskevan direktiivin päivitys astui voimaan 2.8.2019. Sen tavoitteena on puolittaa tieliikenteen päästöt vuoteen 2030 mennessä vuoden 2005 tasosta sekä muuttaa liikenne nollapäästöiseksi vuoteen 2045 mennessä. Direktiivillä on kahden vuoden siirtymäaika ja sen velvoitteet astuvat siten voimaan 2.8.2021. Suomen omana tavoitteena on hiilineutraalius vuonna 2035. Direktiivin vaatimukset ja kansalliset tavoitteet tulevat vaikuttamaan elokuun 2021 jälkeen avattavien tarjouskilpailujen kalustovaatimuksiin.

Koska joukkoliikenneohjelman 2025 tavoitteiden saavuttaminen on edennyt hyvin, joukkoliikenteen kaluston puhtausvaatimukset ovat tiukentamassa ja erilaisia joukkoliikenteen käyttöön positiivisesti vaikuttavia muita kehityssuuntia on syntynyt, päätti joukkoliikennelautakunta 19.9.2019 (36 §) käynnistää ohjelman päivityksen. Tavoitevuodeksi sovittiin 2030.

2. Kuopion kaupunkiseudun joukkoliikenneohjelma 2030

Päätös ohjelman päivittämisestä tehtiin ennen korona-pandemian aiheuttamia poikkeusoloja. Valtakunnalliset rajoitukset ovat vähentäneet joukkoliikenteen matkustajamääriä oleellisesti. Pandemian vaikutuksesta lähi-vuosiin ja pidemmälle tulevaisuuteen ei tässä vaiheessa tiedetä, koska ra-

Kuopion kaupunkiKuopion kaupunkiseudun
joukkoliikennelautakunta

28.05.2020

24 §

joitukset saattavat olla voimassa joko jatkuvasti tai ajoittain jopa muutamia vuosia. Tilanne on siten mahdollisimman hankala tulevaisuuden enustamiseen, mukaan lukien joukkoliikenteen käytön kehittyminen.

Tavoitteista ei kuitenkaan haluttu tinkiä, koska tavoitevuoteen 2030 on pitkä aika. Lähivuosien joukkoliikenteen kehittämistä poikkeusolot tulevat joka tapauksessa vaikeuttamaan jo kuntatalouden tiukkuuden vuoksi. Siksi ohjelmaa 2030 esitetään tarkistettavaksi myös valtuustokausien välillä, jos se osoittautuu tarpeelliseksi.

2.1 Tavoitteet

Joukkoliikenneohjelman 2025 päätavoitteet ovat matkustajamäärätavoitteita lukuun ottamatta edelleen ajankohtaisia, joten niitä esitetään tavoitteiksi myös vuodelle 2030. Matkustajamäärätavoitteeksi esitetään 50 %:n kasvua vuoden 2019 tasosta, joka edellyttää keskimäärin neljän prosentin vuosikasvua. Tämä on viime vuosien kehityksen perusteella realistinen tavoite, mutta tarvitsee toteutuakseen joukkoliikenteen aktiivista kehittämistä ja tiivistä yhteistyötä kaupungin eri toimialojen ja sidosryhmien kesken.

Joukkoliikenneohjelman tavoitteet vuodelle 2030 ovat:

- kaupunkiseudun joukkoliikenne on helppokäyttöistä, ympäristöystävällistä ja sujuvaa
- maankäytön kehittäminen tukee joukkoliikenteen käytön kasvua
- joukkoliikenne tukee seudun elinvoimaa sekä taloudellista kehitystä ja se on keskisuurten kaupunkiseutujen edelläkävijä
- asukkaiden kokema liikkumisen palvelutaso on parantunut, ja joukkoliikenteen matkustajamäärä on kasvanut 50 % vuoteen 2030 mennessä

2.2 Toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi**2.2.1 Maankäyttö**

Maankäytön kehittämisellä vahvan joukkoliikenneverkon alueella tuetaan joukkoliikenteen käytön kasvua ja vastaavasti joukkoliikenteen kehittämällä parannetaan mahdollisuuksia maankäyttöhankkeiden toteuttamiselle. Täydennysrakentaminen mahdollistaa joukkoliikenteen kehittämisen edullisesti, koska palvelua voidaan parantaa vuorotarjonnan lisäämisellä uusien linjojen perustamisen sijaan. Joukkoliikennepalvelun parantamisella tuetaan seudun elinvoimaa ja taloudellista kehitystä, kun joukkoliikenteen käyttäminen työ- ja asiointimatkoilla helpottuu. Hyvin toimiva joukkoliikenne on yksi alueen vetovoimatekijä ja edellytys elinvoimaiselle ja toimivalle kaupunkiseudulle.

2.2.2 Asiakaslähtöinen informaatio- ja lippujärjestelmä

Informaatio- ja lippujärjestelmää kehitetään siten, että sillä helpotetaan matkustamista, informaation saamista sekä edistetään alueellista matkustamista. Lähivuosina siirrytään yhteiskäyttöiseen ja tunnistepohjaiseen lippujärjestelmään ja otetaan käyttöön EMV-maksaminen, jolloin kerta- ja arvoliput on mahdollista ostaa linja-autosta pankki- tai luottokorteilla. Lisäksi Kuopion Waltin käyttöä laajennetaan Ely- keskuksen järjestämään liikenteeseen työ- ja opiskelumatkojen kannalta tärkeille yhteysväleille. Tämä helpottaa alueellista matkustamista.

2.2.3 Rahoitus

Kuopion kokonaissubventio joukkoliikenteelle vuonna 2030 on noin 40 euroa/asukas, Siilinjärven noin 45 euroa/asukas. Vuonna 2019 Kuopion kokonaissubventio oli 32 euroa/asukas ja Siilinjärven 48 euroa/asukas. Vuoteen 2030 mennessä nettolisäys seudun rahoituksessa olisi noin 1,1 mil-

Kuopion kaupunkiKuopion kaupunkiseudun
joukkoliikennelautakunta

28.05.2020

24 §

joonaa euroa vuoden 2019 tasosta. Rahoitusta kohdennetaan lippujen hintatason säilyttämiseen kilpailukykyisinä sekä tarjonnan lisäämiseen matkustajamäärien kasvua tukien. Kasvavien lipputulojen ansiosta kokonais-subventio seudulla säilyisi nykyisessä, noin 29 %:n tasossa. Subventiotarpeen kasvaminen on Kuopiota suurempaa Siilinjärvellä, jossa tavoitteena on parantaa palvelutasoa Toivalassa ja Harjamaessä.

2.2.4 Bussit kulkevat ilman ylimääräisiä viiveitä

Sujuva joukkoliikenne parantaa koko liikennejärjestelmän toimivuutta ja on siten kuntatalouden kannalta mahdollisimman kustannustehokasta. Joukkoliikenteen sujuvuutta parannetaan mm. liikennevaloetuksin siten, että bussien pysähtyminen pysäkkien välillä minimoidaan.

2.2.5 Matkaketjut

Matkaketjujen toimivuutta parannetaan kehittämällä matkakeskuksen ja solmupisteiden vaihtomahdollisuuksia nykyistä sujuvimiksi. Matkakeskus parantaa vaihto-olosuhteiden laatutasoa merkittävästi kaupunki – ja joukkoliikenteen välillä. Pyöräilyverkostoa kehitetään palvelemaan nykyistä paremmin joukkoliikennejärjestelmää.

2.2.6 Maaseutuliikenne

Maaseutuliikenteessä painopiste asetetaan entisten kuntakeskusten ja Kuopion keskustan välisiin yhteyksiin siten, että yleisimmät työ- ja opiskelumatkat ovat mahdollisia. Lakisääteisiä kuljetuksia ja muita maaseudun liikkumispalveluita kehitetään kuntien ja kaupungin eri palvelualueiden kesken siten, että julkisesti hankittuja kuljetuksia voidaan avata kaikille asiakkaille nykyistä laajemmin. Tarjonnan toteuttamismahdollisuuksia kehitetään, jotta nykyistä subventioastetta Kuopion maaseutuliikenteessä (75 %) saadaan laskettua.

2.2.7 Ympäristöystävällisyys

Vähäpäästöiseen joukkoliikenteeseen siirrytään kaupungin strategisen linjauksen mukaisesti siten, että joukkoliikenteessä ei enää käytetä fossiilisia polttoaineita vuonna 2030. Alueen paikallisliikenteessä tavoitellaan tasoa, joka vastaa EU:n puhtaiden ajoneuvojen direktiivin (CVD) jäsenvaltioille asettamia vaatimuksia.

Lisäksi vähennetään henkilöautoilua minimoimalla matkustuksen tarvetta jo maankäytön suunnitteluvaiheessa sekä kehittämällä kaupunkipyörä- ja yhteiskäyttöautojärjestelmää.

2.2.8 Markkinointi

Markkinointia tehdään yhteistyössä eri tahojen kanssa. Erilaisia kampanjoita kohdennetaan mm. oman auton käyttäjille matkustuskysynnältään hiljaisimpina aikoina.

2.2.9 Palvelujen järjestäminen

Palvelut järjestetään edelleen kilpailuttamalla bruttoliiikennesopimuksin, joka on osoittautunut selkeimmäksi malliksi palvelujen järjestämiselle. Samalla tavoitteena on ylläpitää toimivat markkinat, jossa myös pienempien yritysten on mahdollista toimia.

2.2.10 Raideliikenne

Raideliikenteen edellytyksiä ja toteuttamismahdollisuuksia seudulla selvitetään.

3. Vaikutusten arviointi

Esitetyistä toimenpiteistä vuorotarjonnan lisäämisellä on suurin vaikutus matkustajamäärätavoitteen saavuttamisessa. Tämä aiheuttaisi seudulle li-

Kuopion kaupunkiKuopion kaupunkiseudun
joukkoliikennelautakunta

28.05.2020

24 §

säkustannuksia arviolta 4,8 miljoonaa euroa vuoteen 2030 mennessä. Arvioidut lipputulot vähennettynä nettokustannukseksi jäisi noin 1,1 miljoonaa euroa. Maankäytön ohjaamisella vahvan joukkoliikennepalvelun alueille ja asukasmäärän kasvulla voidaan vaikuttaa matkustajamäärän kasvuun ilman suoria joukkoliikenteen lisäkustannuksia.

4. Seuranta ja päivitys Joukkoliikenteen kehitystä seurataan määritettyjen tunnuslukujen avulla vuosittain. Tunnuslukuja ovat:
- matkustajamäärä/vuosi
 - matkat/asukas/vuosi
 - linjakilometrit/päästöluokka
 - uusien asuntojen ja elinkeinorakentamisen sijoittuminen vahvan joukkoliikennepalvelun alueelle (kävelymatka enintään asunnolta 300 m ja työpaikalta 400 m pysäkeille)
 - asiakastytytyväisyyskyselyjen tulokset
 - kokonaissubventio/asukas ja subventioprocentti
 - joukkoliikennematkojen prosenttiosuus kaikista henkilömatkoista
- Ohjelmaa päivitetään kerran valtuustokaudessa. Tarvittaessa päivitys voidaan tehdä myös useammin.
5. Lausunnot Joukkoliikenneohjelmasta 2025 pyydettiin lausuntoja kuudeltatoista eri yhteistyötaholta. Lausuntoja saatiin kahdeksan. Lausunnonantajat pitivät ohjelmaa kokonaisuutena hyvänä ja siinä esitettyjä tavoitteita ja niiden toteuttamiseksi tarvittavia toimenpiteitä kannatettavina.
- Joukkoliikenneohjelmalle 2030 asetetut tavoitteet ovat samoja kuin vuoden 2025 ohjelmassa matkustajamäärätavoitetta lukuun ottamatta. Tavoitteiden saavuttamiseksi esitettyjä toimenpiteitä on päivitetty nykytilanetta vastaavaksi. Ohjelman kevyen päivityksen luonteen vuoksi ohjelmasta ei katsottu tarpeelliseksi pyytää lausuntoja.
- Vaikutusten arviointi Esitys on ympäristö- ja yritysvaikutuksiltaan myönteinen, koska ohjelman tavoitteena on lisätä joukkoliikenteen kulkutapaosuutta ja siten vähentää tieliikenteen aiheuttamia päästöjä. Hyvin toimiva joukkoliikenne on edellytys elinvoimaiselle ja toimivalle kaupunkiseudulle, jossa yritysten on hyvä toimia.
- Esitys Esitän joukkoliikennelautakunnalle, että se hyväksyy Kuopion kaupunkiseudun Joukkoliikenneohjelman 2030 tavoitteellisena ohjelmana joukkoliikenteen kehittämistyölle ja esittää edelleen sen hyväksymistä tavoitteellisena Kuopion kaupunginhallitukselle.
- Kuopion kaupunkiseudun joukkoliikenneohjelman 2030 raporttiluonnos toimitetaan lautakunnan jäsenille sähköpostitse viimeistään tiistaina 26.5.2020.

Kuopion kaupunkiKuopion kaupunkiseudun
joukkoliikennelautakunta

28.05.2020

24 §

Valmistelija

Seija Pasanen

etunimi.sukunimi(at)kuopio.fi

puh. +358 44 718 5424

Päätösehdotus

Joukkoliikennepäällikkö Kaisu Matinniemi

Lautakunta hyväksyy joukkoliikennepäällikön esityksen.

Päätös

Merkittään, että asia päätettiin käsitellä ennen asiaa numero 3.

Merkittään, että Simo Airaksinen WSP Oy:stä esitteli asiaa.

Esittelijä täydensi esitystään siten, että raportin sivulle 24 lisätään lause tavoitteesta yhdestä yhteisestä työssäkäyntialueen kaupunkiliikenteen maksuvyöhykkeestä vuonna 2022. Ennen päätöstä maksuvyöhykkeistä laaditaan uusi selvitys ennen vuotta 2022 ja sen perusteella tehdään päätös asiasta.

Täydennetty päätösehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

